

кількості шкал шляхом комбінування оцінок декількох експертів, створюючи незалежну оцінку на основі однакових характеристик. Аналіз ефективності експертних оцінок не може не наштовхувати на думку про потребу викорінення суб'єктивізму з точки зору експертів.

Список використаних джерел:

1. Green D. Professionalization of Campaigns and the Secret History of Collective Action Problems [Electronic resource] // Yale University, 2002 – Accessed: <http://www.bsos.umd.edu/umccc/green.pdf>
2. Gibson R., Rommele A. Measuring the Professionalization of Political Campaigning // Party Politics, 2009. – Vol. 15. № 3. – Pp. 265–293.
3. Paquette L. Campaign strategy and the key to political longevity / L. Paquette // Nova science publishers. – NY, 2005. – 123 p.
4. Saward M. Making representations: modes and strategies of political parties // European Review, Vol. 16, № 3, 2008. – 271–286.
5. Вибори народних депутатів України 2012: результати Центральної виборчої комісії [Електронний ресурс] // Центральна виборча комісія. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/wp001>
6. Коэффициент линейной корреляции Пирсона [Электронный ресурс] // Методы математической статистики, 2010. – Режим доступа: <http://psystat.at.ua/publ/1-1-0-26>

Теслюк С.А.

аспірант,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТІ СВІТОВІ ПРАКТИКИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Правове регулювання відносин у сфері фінансування політичних партій (зокрема державного) здійснюється у багатьох країнах світу. Найбільш поширеними ознаками нормативно-правових актів з регулювання діяльності політичних партій є обмеження (переважно на джерела фінансування), ліміти (переважно на витрачання коштів) та звітність (для забезпечення прозорості функціонування).

Обмеження, в основному, пов'язані з джерелами фінансування і їх виділяють кілька різних типів. Найбільш поширеним є обмеження на надання коштів анонімними особами, благодійні внески із-за кордону, фінансування державними підприємствами, благодійні внески від корпорацій та торгових союзів. Основна проблематика у тому, що вплив мультинаціональних корпорацій може підірвати демократичні принципи вільного волевиявлення. Замість обмеження окремого джерела фінансування на користь політичних партій, країни більш схильні встановлювати ліміти на суму благодійних внесків, які можуть надаватися на рік або підчас проведення передвиборчої

кампанії. Обмеження та ліміти є двома можливими варіантами лімітування впливу благодійних внесків від великих і потенційно небезпечних зацікавлених груп. Проте, не існує єдиної оптимальної суми пожертвування, оскільки всі країни різні і мають свою специфіку. Наприклад, в Австрії недопустиме отримання анонімних пожертвувань вище 1 000 євро, отримання від фізичних та юридичних осіб готівкою більше ніж 2 500 євро, а гранична сума пожертвування від іноземних фізичних чи юридичних осіб не повинна перевищувати 2 500 євро [1].

Іншим варіантом є заохочення до використання диверсифікованих ресурсів (у такий спосіб лімітуючи потребу у внесках з небажаних ресурсів), як, наприклад, використовуючи часткові податкові переваги для дрібних внесків або «підбір грантів», де політичні партії можуть отримати державне фінансування на базі того, скільки коштів вони здатні зібрати з членських внесків та інших незначних внесків. Наприклад, політичні партії Великобританії отримують державне фінансування за чотирма програмами – «Полісі Дівелопмент Грантс» (*Policy Development Grants, PDGs*), «Шорт Мані» (*Short Money*), «Кренбон Мані» (*Cranborne Money*) та «Шинн Фейн» (*Sinn Féin*), які відрізняються між собою за обсягом фінансування, цільовою спрямованістю, методологією розрахунку суми фінансової допомоги та способами проведення фінансового контролю цільового використання коштів [5].

Публічна звітність джерел фінансування фондів політичних партій може використовуватися як основа для спостереження за впровадженням у життя обмежень на джерела доходів партій, так і бути альтернативою таким обмеженням. Забезпечення прозорості у формуванні партійних фінансів буде стимулювати публічні дебати і, таким чином, публічне навантаження на політичні партії буде їх стримувати від користування забороненими джерелами фінансування. Завдяки чому джерела фінансування партій стають публічно доступними, а виборці – більш вільними у прийнятті рішення стосовно того, яку політичну партію вони будуть підтримувати. Під забезпеченням звітності доходів розуміється, що навіть найменші суми повинні бути оприлюднені. Проте, це б зробило правила майже неможливими до стягування штрафів, та зробило б інформацію непридатною для виборців через її великий об'єм – оскільки виборцю прийшлося б переглянути велику кількість інформації, щоб скласти реальну картину фінансування політичних партій. Для того, щоб цього уникнути, багато країн, де забезпечується публічна звітність благодійних внесків, встановлюють, на користь політичних партій, граничні суми для розкриття таких внесків. Наприклад, у Норвегії, згідно із законодавством, необхідно повідомляти персональні дані донора, якщо благодійний внесок за рік склав 30 000 норвезьких крон. У Новій Зеландії оприлюднення донора вимагає законодавство, якщо благодійний внесок перевищив 15 000 новозеландських доларів, а для іноземних донорів гранична сума у новозеландській валюті складає лише 1 500. Тоді як в Австрії благодійні внески, у розмірі більше ніж 50 000 євро мають бути негайно включені до фінансового звіту політичної партії та надруковані, із зазначенням імені та прізвище жертводавця, а також його адреси [3].

Правила і норми для фінансових аспектів партійної конкуренції можна назвати політичним фінансовим режимом. Найкращою практикою в адекватному режимі для політичної партії та кампанії фінансування є розгляд особливостей національної політики, а також загальних проблем демократичного управління. Пошук країною своїх правил та норм щодо розподілу та ролі грошей в політиці має відбуватися в знаходженні оптимального варіанта, а не просто перенесенням чийось досконалої форми, яка застосовувалась в іншій країні. Проте, «інструментарій» варіантів може бути запропонований лише той, в основі якого лежить досвід.

Німецький вчений Карл-Гейнц Нассмакер виокремив п'ять правил з уроків регулювання фінансування політичних партій з досвіду країн з повною демократією [4]:

1) Бути революційним – не боятися змін та пробувати використовувати напрацювання іноземних держав (наприклад, канадська податкова кредитна схема, що може бути корисною та адаптуватися в інших країнах).

2) Генерувати диверсифіковані благодійні внески. Політичні партії, які мають надійне ядро з прихильників (як членів партії, так і невеличких донорів) більш схильні грати свої ролі, наприклад, представляючи інтереси людей, вигоду маси, розробку політики та обрання кандидатів, що є більш ефективним, аніж представляти тих, хто не має таких зв'язків.

3) Фокусуватися на заохоченнях, а не на стимулюючих факторах. Через безперервні проблеми у деяких європейських демократичних країнах з фінансування діяльності політичних партій, необхідно більш ефективно фокусуватися на стимулюючих факторах, проте ключова мета – донести, що «пряник» більш корисний, аніж «палиця». Стимулами для партій є розробка стійкої бази фінансування, що працює значно краще, аніж спроби накладання штрафів, наприклад, за перевищення лімітів з витрачання коштів на виборчу кампанію.

4) Бути простіше. Як і багато речей, прості правила та інструкції набагато вірогідніше будуть зрозумілі, затверджені та виконані. Більш того, просте регулювання може бути легше адаптовано до швидкоплинних політичних обставин.

5) Нарешті, бути реалістом. Гроші та політики є нерозривно пов'язаними між собою і такими будуть залишатися. Необхідне фокусування на досяжних шляхах просування ефективної партійної системи, яка б поєднала громадянське суспільство з політичними інститутами та забезпечила б усією необхідною інформацією громадськість, замість спроб відійти від проблеми.

Будь-які «кращі практики» фінансування виборчих кампаній та політичних партій мають бути направлені на: ● реалізацію легкого та зручного доступу до будь-якої інформації щодо фінансування політичних партій, ● створення легальних стимулів як для адресних потенційних жертводавців, так і для осіб, що займаються збором коштів; ● створення управляючої агенції, яка б надавала та контролювала адекватний баланс між владою, юридичною незалежністю, публічним аудитом та практичними потребами конкуруючої партії.

Не існує ідеальних рішень та жодної моделі регулювання, що можуть бути прийняті за усіх обставин. Мотиви та фокус у регулюванні змінюється в залежності від багатьох факторів, але, щонайменше, три основні причини можуть бути виділені як до корегування нормативно-правових актів будь-якої держави; ● бажання завадити зловживанню та купівлі політичного впливу; ● бажання підвищити чесну конкуренцію між політичними партіями; ● створення умов для збереження прав виборців та укріплення ролі партії як ефективного демократичного актора.

Список використаних джерел:

1. Кровельщикова В. В. Прозрачность финансирования политических партий в Австрийской Республике / В. В. Кровельщикова // Вестник Томского государственного университета. Право. – Томск: ООО «Издательство ТГУ», 2015 – № 1(15). – С. 76–81.
2. Меликян А. Б. Правовое регулирование государственного финансирования деятельности политических партий (конституционно-правовой аспект) [Текст]: дис. на соискание уч. степени канд. юр. наук: 12.00.02 «Конституционное право; муниципальное право» / А. Б. Меликян. – М., 2011. – 181 с.
3. Теслюк С. А. Сравнительный анализ финансирования политических партий и их избирательных фондов зарубежных стран с «полной демократией» / С. А. Теслюк // Проблемный анализ и государственно-управленческое проектирование. Теория, практика, методология. – М.: Центр проблемного анализа и государственно-управленческого проектирования, 2014. – Вып. 4 (36), том 7. – С. 114–121.
4. Funding of Political Parties and Election Campaigns [Електронний ресурс] / Reginald Austin and Maja Tjernström Contributors: Julie Ballington, Peter Ferdinand, Karen Fogg, Patrick Molutsi, Karl-Heinz Nassmacher, Yaw Saffu, Maja Tjernström, Marcin Walecki and Daniel Zovatto. – Sweden. International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA). 2003. – 245 p. – Режим доступу: www.idea.int/publications/funding_parties/upload/full.pdf
5. The Electoral Commission. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.electoralcommission.org.uk/find-information-by-subject/political-parties-campaigning-and-donations/public-funding-for-parties>